

SIDAAMU DAGOOMU QOQQOWI MOOTIMMA AFFINI GAAZEXA

የሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት አፈኒ ጋዜጣ

SIDAAMA NATIONAL REGIONAL STATE AFFINI GAZETA

1^{kk}i Diro Kiiro 4

Hawassa, Ella 29, 2012 M.D

Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma
Amaale Mini Allaalshi Hundaani Fulinoho

በሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት
ምክር ቤት ጠባቂነት የወጣ

፩ኛ ዓመት ቁጥር ፬

ሀዋሳ ሰኔ ፳፱ ቀን ፳፻፲፪ ዓ.ም

Furcho

Lallawu Kiiro 4/2012

Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Yoote Minna Urrisate Fulino Lallawa Kiiro 4/2012

Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Yoote Minna Lallawa

Gobboomu deerrinni yoo aate biilloonyi Federaalete Yoo Miniranna Qoqqowu Yoo Minira aamaminoha ikkinohura;

Ayee manchi yootenni gumulama dandiitanno hajo yoote minira shiqishi're yoo woy farco afi'rate qoosso noosihura;

Yoo aate amanyooti hira e'naayikkihanna xa'mamaanchimma noo garinni kaajje hara hasiissinohura;

Yoote minna uyiitanno owaante lowonta daganniwa shiqqi yitinota, rakkinota, islanchimmase agarantinota, halaalaanchonna owaante hasidhanno daga wodana kassi assitannota ikkita seeru aliidimma agarsiisse, mannihimmatenna dimokiraasitte qoosso ayiritanno gede dilaalansa fula hasiissannonssahura;

Bayriidi Seera ka'ima assatenni Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Yoote Minna biilloonye gumula hasiissinohura;

Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Bayriidi Seera Quwa 48 (3)(a) worroonni garinni konni worroonni noo seera lallanboonni.

FOOLIISHSHO MITE

XAPHOOMU WORD

1. Harancho Su'ma

Konne lallawa “**Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Yoote Minna Lallawa kiir 4/2012**” yine xawisa dandiinanni.

2. Qaallate Tiro

Qaalu horo wole tiro aannoha ikka hoogiro konni lallawi giddo:

1. **“Bayriidi seera”** yaa Sidaamu Dagoomu Qoqqowu Mootimma Baayriidi seeraati.
2. **“Qoqqowo”** yaa Sidaamu Dagoomu Qoqqowooti.
3. **“Amaalete mini”** yaa Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Amaale mineeti.
4. **“Yoote minna”** yaa Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Xaphoomu yoo mine, Aliidi yoo minenna Umi dirimi yoo mineeti.
5. **“Yooaanchu”** yaa Bayriidi seerira quwa 66 ‘2’ nna ‘3’ garinni biloonsinoonni yooaanchooti.
6. **“Yooaanote gashshooti songo”** yaa lallawu kiir 05/2012 xintinni uurrinno qoqqowu yooaanote gashshooti songooti.
7. **“Xaphoomu Yoo Mini Songo”** yaa konni lallawira quwa 39 cinaancho 1 hunda xawinsoonni miillanni uurrinsoonni songooti.
8. **“Gambisaanchu yooaanchi”** yaa sasu woy sasunni roortanno yooaano somantanno shilootira gambisaancho ikke loosannoho.
9. **“Goofimarchu gumulo”** yaa yoote mini, seerunni yoo aate roorre uyinoonnisi bisi, uurrinshubbate woy doorshunni yekkeero tirate hayyoole sayissino muro, yoo, bayyano woy hajajo, woy kadote harinsho guddino gumulo, yoo, bayyano woy hajajo hanqaffanno.
10. **“Gaamooshshu shiloota”** yaa shilootu loosu loonsanni yoo mine ikke hasiishshu garinni mitto woy mittunni saino shiloota amadinoho.

11. **“Mootimma biilto”** yaa qoqqowu amaalet mini qaranna layinki songaaficha, amaalet mini uurrinshu komite miilla, qoqqowu biiro deerri aleenni noore, qoqqowu biiro qaranna layinki soreeyye, birote deerri aleenni qoqqowu mootimma sontanno biilto, zoonete deerri sooreeyye, woradu deerri sooreeyye, baalunku deerrira noo yote minna pirezidaantootanna yooaano, ejensuwate woy komishiinuwate sooreeyye woy loosu massagaanooti.

12. **“Mancho”** yaa kalaqamu mannaati woy seerunni manninaatu qoosso afi’rino bisooti.

3. Hexxo

1. Federaletenna qoqqowu bayriidi seerira worroonnita gaamonnita ikko hojji qoosso, wolaphonna horo ayrisiisate.
2. Yoo aate loos hi’ra e’nayikkiha assanna xa’mamooshsheno kaajjishe loosate.
3. Yoo halaalanyanna gumaame ikkiteenna dagatenna mootimma amanyooti ga’labbo, keeraanchimmanna hobbanke ammansiissanno deerra iillishate.
4. Seeru aliidimma bowirtanno gede loosate.

4. Koo-teemmate xawishsha

Konni lallawira mitte kooteemmanni xawinsoonnihu wole kooteemmarano loosanno.

FOOLIISHSHO LAME

QOQQOWU YOO MINNA TANTANO, GALTANNO GARANNA BIILLOONYE

5. Tantanonna Galtanno Gara

1. Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Yoo minna: Xaphoomu yoo mininni, Aliidi yoo mininninna Umi dirimi yoo mininni tantannanniha ikkanno.
2. Xaphoomu yoo mini qoqqowoho jawiidi yoo aate bisooti.
3. Yote minnara Pirezidaantootu, yooaano, loos massagganno sooreeyye, wolootu ogeeyyenna loosaasine heedhannonsa.
4. Qoqqowu yoo minna galtannohu aane noo garinniiti:

- A) Xaphoomu Yoo Mini galannohu Amaalete min hundaati.
- B) Aliidi yoo mini galannohu Xaphoomu Yoo Mini hundaati.
- C) Umi dirimi Yoo Mini galannohu Aliidi Yoo MMini hundaati.

6. Biilloonye

1. Bayriidi seerira woy wolu Federaalete woy qoqqowu seerinni qoqqowu yoote minnara bande worroonni hajubbara qoqqowu yoo minnara biilloonyu noonsa.
2. Federaalete yoo minna roorreenyi hunda la''ama hasiissanna qoqqowu yoo minna riqiwote la'ara uyinoonni hajubbara yoo aate billoonyi noonsa.
3. Qoqqowu yoo minnara bairiidi seeri ledi kibbantanno gashshootu bissa adhitino qaafo, uyitino gumulo woy hajajo shaarate billoonyi noonsa.
4. Riqawaanchimmate billoonyinni la''antannota Federaalete hajubba agurranna qoqqowu hajo aana qoqqowunnihu Xaphoomu yoo mini aanno gumulo goofimarchunnita ikkitanno.

FOOLIISHSHO SASE

YOOTE MINNA YOO AATE RORREENYA

7. Xaphoomu Yoo Mini Yoo aate Roorreenya

1. Xaphoomu yoo minira konni worroonni noo hajubba aana umi dirimi roorreenyi noosi:
 - a) Mitte hajo mittu aliidi yoo mininni wolu aliidi yoo minira woy xaphoomu yoo minira soorrante la''antoe yitanno xa'mo.
 - b) Mitte hajo lamu woy lamunni roortanno Aliidi yoo minna woy babbaxxitino aliidi yoo minna hundaanni galtanno umi dirimi yoo minna roorreenyankeeti yite amaddino woy diroorreenyankeeti yite qoltino hajubba la'inhunni hasiissanno hajajo aate shiqqanno xa'mo.
2. Xaphoomu yoo minira, Aliidi yoo minna umi dirimi roorreenyinsanni la'e gumultino

hajubba hattono kadote la”ate noonsa roorreenyinni umi dirimi yoo mini uyno gumulo soorrite gumultino hajubba kado la”ate roorrenyi noosi.

3. Federaalete Umi Dirimi Yoo Mini roorreenyi hunda nootanna Aliidi Yoo Mini riqiwaanchimmatenni la’anno hajubba; aana shiqqanno kado la”ate roorreenyi noosi.
4. Xaphoomu yoo minira goofimarchu gumulo uyinoonni qoqqowu roorreenyi hunda noo hajora qara seeru so’ro heedhuro keedote la”ate roorreenyi noosi.

8. Aliidi Yoo Mini Roorrenya

1. Aliidi Yoo Minira:

- a) Mootimmate biilto loosinsa yawo korkaatinni xa’mantanno jaddote hajubba;
- b) Fitaabeeretenna jaddote amanyooti seeriranna wolootu seerubba giddo Aliidi Yoo Mini la’anno gede worroonni hajubba;
- c) Jajju keeno woy woxu bikki woy lamunku mitteenni ledame 1,000,000 /mitte miiloone/ birri aleenni ikkitino hajo,
- d) Federaalete Umi Dirimi Yoo Mini roorreenyi hunda nootanna Aliidi Yoo Mini riqiwaanchimmatenni la”anno hajubba;
- e) Mitte hajo Aliidi Yoo Mini hundaanni noo Umi dirimi Yoo Mininni wolu Umi dirimi Yoo Minira woy umisi Aliidi Yoo Miniwa soorrante la”antara shiqqanno ku’laato;
- f) Mitte hajo lamu woy lamunni roortanno umi dirimi yoo minna roorenkeeti yite amaddino woy diroorrenkeeti yite qoltino hajubba la’inhunni hasiissanno hajajo aate shiqqanno ku’laato; la”ate roorreenyi noosi.
- g) Konni quwira cinaancho quwa 1 hunda fidale (e) nna (f) garinni shiqqanno ku’laatora uyiinanni hajajo aana kado dixa’minanni.

2. Aliidi yoo mini umi dirimi yoo mininni shiqqanno kado la”ate roorreenyi noosi.

3. Konni quwira cinaancho quwa 2 aana worroonnihu noo gedeenni hee’reenna dagoomu yoo mini uyno gumulo aana umi dirimi yoo mini kado la’e gumulo uyno

hajubbano la”anno. Konni garinni uynoonni gumulo goofimarchunnita ikkitanno.

9. Umi Dirimi Yoo Mini Roorreenya

Umi dirimi yoo minira:

1. Fitaabeeretenna Jaddote Amanyooti seeriranna wolu seeri giddo Awuraajjunna Woradu yoo minna la’anno hajubbara umi deerrinni yoo aate roorreenyi noosi.
2. Konni quwira cinaancho quwi (1) worroonnihu noo gedeenni he’irono Umi Dirimi Yoo Mini:
 - a) Jajju keeno woy woxu bikki woy lamunku mitteenni ledame 1,000,000 /mitte miiloone/ birri geeshsha ikkitino geeshsha ikkanno.
 - b) Wole woxunni keennannikki hajo la’’ate roorre noosi.
 - c) Dagoomu yoo mini uyino gumulora kado la’’ate roorreenyi noosi.

FOLIISHSHO SHOOLE

SHILOOTUBBANNA SOMME LAINOHUNNI

10. Rosamino Shiloota

1. Xaphoomu yoo minira fitaabeerete, jaddotenna keedote shilooti hee’rannosi.
2. Aliidinna umi dirimi yoo minira fitaabeerenna jaddote shilooti hattono hasiishshu garinni wolootu shilootubba hee’rannosi.

11. Shiloota sommanni gara

1. Xaphoomu yoo mini shilootira mittu gambisaanchu yooaanchinna lamu yooaano somante loossanno.
2. Aliidinna Umi dirimi yoo minna shilootubba mittu yooaanchinni somante loossanno.
3. Konni quwira cinaancho quwa 2 worroonnihu noo gedeenni heereenna konni woroonni noo hajo Aliidi yoo mine mittu gambisaanchu yooaanchinna lamu yooaano noo shilootira la”antanno:
 - a) Jaddote amanyooti seeriranna wole seerubba giddo Aliidi yoo mini umi deerri yoo aate roorreenyinni la”anno gede yinoonnita jaddote hajo;

- b) Federaalete umi dirimi yoo mini roorreenyi hunda noota Fitaabeeretanna Jaddote hajo riqiwaanchimmate la”anno hajo;
 - c) Aliidi yoo minira haaro mootoonsinoonni yooaanchi 6 (lewu) agani geeshsha somamanno shiloota;
 - d) Umi dirimi yoo minira mootoonsinoonni yooaanchi yannate geeshsha aliidi yoo mine loosara abbineenna somamanno shiloota;
 - e) Sasu yooaano somantino shilootira la”antanno gedde xa’mo shiqqeenna woy pirezidaantichu umisi kakkaooshshinni fajjo afidhino hajo.
4. Konni quwira cinaancho quwa 3 fidale ‘a’ nni ‘d’ geeshsha worroonnihu heerirono:
- a) Woowete hajo, fonqolchishate xa’mo hajo, manna amadate hajo, gumulo jeefisate hajo,
 - b) Qaxxaro seera agarino garinni shiqqinota ikkase buuxa,
 - c) Yekkeeramaano naqaashshensa shiqishinokkihi ikkadu korkaati heeriro soorrote dinyera shiqishidhanno gedde uynanni hajajo,
 - d) Yoote mini woshshatto iilliteennasi shiqikki gatino yekkeeramaanchi woy qaxxaramaanchi woy naqaashshe amadame shiqanno gedde woy woshshatto garunni iillitinokkiro soorrote uynanni hajajo,
 - e) Taje loosate dinyinoonni barra loosantukki gatteenna dinye soorrate uynanni hajajo,
 - f) Sasu yooaano loossino gumulo, yoo, bayyano woy hajajo yekeeramaanote nabbawa,
 - g) Yekkersiisanokkita amekkirote tirate hajajonna wole kuriuu labbanno hajajo uynanni hajo mittu yooaanchinni la”antara dandiitanno.
5. Xaphoomu yoo mini pirezidaantichi woy layinki pirezidaantichi ayee xaphoomu yoo mini shilootira hattono Aliidi yoo mini pirezidaantichi woy layinki pirezidaantichi ayee aliidi yoo mini shilootira somamanno yannara gambisaancho ikkanno.
6. Yoote mini babbaxxino korkaatinni cufamanno yannara yooaano aantete gaamantanno shilooti hee’ranno.

12. Xaphoomu Yoo Mini Keedote shilooti Rorreenya

1. Qoqqowunnihu Xaphoomu yoo mini qara seeru so'ro noota aantete noo hajubba la''ate roorreenyi noosi:
 - a) Qoqqowunnihu aliidi yoo mini kado macciishshe goofimarchu gumulo uyno hajo,
 - b) Xaphoomu yoo mini kado macciishshe goofimarchu gumulo uynota qoqqowu yoo minna roorreenyi hunda ubbanno hajo,
 - c) Seerunni yoo aate roorreenyi noosi bisi uyno goofimarchu gumulo,
 - d) Hajote ledο xaadooshshe afi'rino seeri noo gedeenni hee'reenna doorshunni yekkeero tirate hayyonni uynoonni goofimarchu gumulo,
 - e) Wolu seerira worranni hajubba.
2. Konni quwira cinaancho quwa 1 aana xawinsoonniti "qara seeru so'ro" yaa konni woroonni tittirote worroonniri giddonni mitte woy labbannota farco dawissanno luphiima so'rooti. Tinino:
 - a) Bayriidi seera woy Itophiyu adhinonna kaajjishino kalqete gondoori ledο kiphamanno garinni uyinoonni gumulo;
 - b) Seera animale tiratenni woy hajote ledο xaadooshshu nooykki seera kaima assine uynoonni gumulo;
 - c) Hajo tirate hasiissaanno cu'mo amandikinni woy xadooshshe afidhinokki cu'mo amande uynoonni gumulo;
 - d) Yoote mini la''anno hajo ikkite heedheenna dila''annote yine uynoonni gumulo;
 - e) Qara hajora uynoonni gumulo gobbaanni fulle jeefishshu yekkeerora uyinoonni hajajo;
 - (f) Mitte hajo la''e gumulate roorreenyu nooykkiha la'ne uynoonni gumulo;
 - g) Gashshootu bisi woy uurrinsha roorreenyinsa gobbaanni uytino muro yekkeersiisaannota ikkite heedheenna tenne muro haaratenni woy kaajjishatenni uynoonni gumulo;
 - h) Federaalete woy qoqqowu xaphoomu yoo mini keedote shilootira woy keedote paanaalete shilootira uyno seeru tiro ledο kiphantanno garinni uynoonni gumulo.
3. Konni quwira cinaancho quwa 2 aana worroonnihu heerirono:

- a) Maatete seerinna loosaasinete seeri garinni shiqqanno hajo agurranna 10,000 /tonnu kumi/ birri geeshsha ikkitanno fitaabeerete hajo,
- b) Wodho sa'ate jaddo hajo ikkituronna
- c) Xaphoomu yoo mini hasiishshu garinni wodhotenni wole ledanno hajubba keedote shilootira dishiqqanno.

13. Keedote ku'laati shiqqanno amanyoote

1. Mitte gumulo keedote shilootira macciishshinannihu balaxxe sasu xaphoomu yoo mini yooaano somantino shilooti assanno buuxonni hajo keedote shilootira la'amate dandiissitannoti qara seeru so'ro noose yee hajajirooti.
2. Hajosi keedote shilootira la'antara hasiranno hajamaanchi qara seeru so'ro no yaanno korkaatubba ku'laatosi aana xawisa hasiissanno.
3. Ku'laanchu ku'laatosi ledi ku'laato shiqqinota hundi yoo mini gumulo hinkiilo ledi amadisiise shiqisha noosi.
4. Keedote shilooti xaphoomu yoo minira shiqa noosihu goofimarchu gumulo afirinku hanafe 60 /leyawu/ barri giddooti.

14. Panaalete shiloota

Xaphoomu yoo minira shiqqino keedote hajo giddo seera tirate gurhaabbino hajo xaaddeenna tirete babbadooshshi kalaqamiro woy uynoonni gumulo halaalu farco harinshora qarrissannoha ikkiro xaphoomu yoo mini pirezidaantichi umisi kakkaonni woy xaphoomu yoo mini shilootubba woy yoote mine ammansiisanno garinni yekkeeramaano shiqishshanno xa'mo kaiminni sasu yooaanchinni la'antanno hajo ontu yooaano somante la'ara dandiitanno hattono ontu yooaano la'annota lamalunni ajjannokki yooaano somante la'anno.

15. Shilootu ofollanno base

1. Xaphoomu yoo mini shilooti ofollannohu Hawaasi quchumiraati.
2. Aliidi yoo mini shilooti ofollannohu zoonete qaru quchumira woy Aliidi yoo mine

Urrinsoonni quchumiraati.

3. Umi dirimi yoo mini shilooti ofollannohu woraddate woy quchumu gashshooti qaru quchumiraati.
4. Qaru shilooti base gobbaanni ayee deerri yoo mini islaanchonna rakkino yoo aate dandiissanno hasiishshi heeriro yooaanchu woy yooaano doyaatenni woy gaamamatenni rorreenyinsa hunda heedhanno basera doyiite woy gaamante shilootu looso loossara dandiitanno.
5. Konni quwira cinaancho quwa 4 worroonnihu noo gedeenni hee'reenna gaamooshshu shiloota tantannanni gara lainohunni xaphoomu yooaano gashshooti songo wodho fushshitara dandiitanno.

16. Loosu Afoo

1. Yoote minnahu loosu afii Sidaamu afooti.
2. Yoote mini Sidaamu afoo dandaanokki hajamaanchira dandaanno afiira tirannosi.
3. Malaatu qaalinni calla huwatara dandaanno hajamaanchi daayiro malaatu qaale xawisara /tirara/ dandaannohu xawisanna yekkeeramara dandaanno.
4. Yoote minnara afuunna seeru ogeeyye hanqafino afuunna borrote tiro loosi goli heeranno. Tittiro xaphoomu yoo mini fushshanno wodhonni murranni.

17. Shilootu harinshonna ayyaayamaancho afi'rate qoosso.

1. Yoote minna dagate faajjete shilootira loossanno.
2. Konni quwira cinaanchu quuwi 1 aana worroonnihu heerirono yoo aate loosira xadooshshu noositi amanyootu seeri noo gedeenni heereenna konni woroonni noo ikkito xaadduro yoote minna cufamino shilootira /dagate reqeci yiinokki shilootira / hajo la'anno:
 - (a) Dagatenna mootimmaate keeraatira nna ga`labbote hasiise leelliro woy
 - (b) Dagate danchu suudira woy amuraateho hasiise leelliro.
3. Aye manchi gargarooshshu ayyaayamaancho uurrisirate qoosso noosi.
4. Jawa jaddo loosino yine qaxxaro shiqqino manchi ayyaayamaancho uurrisirate woxu wolqa noosikkita buunxironna umisi yekkeeramiro farco dabbanno yine ammanniro mootimma gargarooshshu ayyaayamaancho uurrissannosi.

18. Shilootunni ka`a

1. Ayee yooaanchi shilootunni ka`annohu:
 - a) Fitaabeerete seerira worroonni garinni yekkeeramaanchu woy ayyaayamaanchu maalu woy adhaamooshshu fixoomi heerisiro, woy yekkeeramaanote mereero/giddoni mittu/ albano ikko xaa yannara galtoommittete jaala ikkiro, woy konni albaanni ayyaayamaancho agaraancho/awutaancho/ woy riqiwaancho ikkino hajo yekkeero ikkituro.
 - b) Yekkeero ka`ino hajora konni albaanni cimeessimmate woy yooaanchimmate lainota ikkituro,
 - c) Yekkeeramaanote giddo mittu ledi yekkeero xaa ikko albaanni noosiha ikkiro,
 - d) Wolu halaalanya yoo aate qarrisanno korkaati heerirooti.
2. Konni quwira cinaancho quwa 1 (b) aana ‘yooaanchimmatenni laino hajo’ yaa yooaanchu loosanni noo yoo mine hee’re uyino gumulo kado macciishshanno yoo mine hadhe gumulo shaaranteenna woy soorranteenna galagalte higgino hajo woy wole yoo mine woy wolu shilooti’ra hee’re lae gumulino woy bayyanno hajooti yaate.
3. Konni quwira cinaancho quwa 1 aana noota afino yooaanchi hakka woytenni shilootunni ka`ate yawo woy gadado noosi.

19. Shilootunni kayisate shiqanno ku`laato

1. Konni lallawira quwa 18 cinaancho quwa 2 aana noo garinni yooaanchu shilootunni ka`anno gede ku`laato shiqa noosehu yekkeero hanafate albaanniiti woy ku`laato shiqinshanni korkaati noota anfi woytenni ikka noosi.
2. Ku`laato shiqqinosi yooaanchi nooikkiwa gattino yooaano ku`laato buuxxe yooaanchu hedosi aanno gede assituhu gedensaanni muro uuyiitanno, mittu yooaanchi calla noowa ikkiro shiqino ku`laato umisinni lae shilootunni ka`ara dandaanno. Ku`laato haaraakkiha ikkiro kayinni hattenne yoo mine wolu shilootira, shilootu nooikkiha ikkiro hattenne yoo mini hajo kado la`anno yoo mini gumulanno gede sayisanno.

20. Kisaaranna qoricha

1. Konni lallawi garinni yooaanchu shilootunni ka”anno gede shiqanno ku`laati kaiminni fultino fulu qara hajo fulu /kisaari/ ledo la”amanno. Ikkollana kayi yoote mini shiqino ku`laati digaraho woy di-ikkadoho yee haarikki tuge sairo qara hajo gumulo agarikki kisaara baata noosihu ku`lato shiqishino manchi aana ikkanno.
2. Yekkeeramaanote giddo mittu yooaanchi shilootunni ka”anno gede shiqishanno ku`laati farcote irkisaminokkiha ikkiro yoote mini ku`laatosi tuge ku`laanchu aana 500 birri /ontu xibbi birri/ geeshsha qoricha murara dandaanno.
3. Konni quwi garinni uynanni gumulo goofimarchunnit.

FOOLIISHSHO ONTE

YOOTE MINNA MANNU WOLQA TANTANONNA LOOSU QEECHA

21. Xaphooma Woro

1. Deerru deerunku heedhanno yoo minnara: qaru pirezidaantichi, hasiishshu garinni layinki pirezidaantichi, pirezidaantichu woy yooaanote gashshooti songo sontanno loosu massagaanonna ogeeyye hattono loosoho hasiissanno yooaanonna loosaaasine heedhannonsa.
2. Konni quwira cinaancho quwa 1 aana worroonnihu noo gedeenni heereenna deerru deerunku heedhanno yoo minna qara pirezidaanticha, layinki pirezidaantichinna yooaano mootoonsanna hoola lainohunni yooaanote gashshooti songo uurrirate lallawi giddo worranni garinni ikkanno.
3. Qoqqowu yoo minnara heedhanno massagaano woy daayirekiteroota, yooaano, kaa’laano yooaano, registaaroota, wole seeru ogeeyyenna loosaaasine galtanno gara lainohunni qoqqowunnihu xaphoomu yoo mini wodho fushshanno.

22. Xaphoomu Yoo Mini Qaru Pirezidaantichi Biilloonyenna Loosu Qeecha

Xaphoomu yoo mini pirezidaantichi qoqqowu giddo jawiidi yoote loosi massagaanchu ikkana wolu seerunni uyinoonnisi billoonyi noo gedeenni hee’reenna konni woroonni noo biilloonyinna loosu qeechi noosi:

1. Qoqqowunniha yoote biso albisaanchimmate gashshanno, riqiwannono.

2. Yooaaanote gashshooti lallawiranna wolu seerira worroonni garinni Aliidi yoo minira qaranna layinki pirezidaanticha hattono Umi dirimi yoo minira pirezidaantichanna hasiishshu garinni layinki pirezidaanticha mootoonsate file xaphoomu yooaanote gashshooti qara songora shiqishanno.
3. Yooaanchimmate wolanbinaatinna xa'mamooshshu gashshooiti qara loosu ha'rinshe sooreessa, xaphoomu yoo mini pirezidaantichi borro mini sooreessa, macciishshatenna gumulate loosu harinshe massagaanchonna woloota yooaanote gashshooti songo mootoonsitanno sooreeyye file shiqishe mootu'mituhu gedensaanni loosoho gaamanno, massaganno.
4. Qoqqowu yoote minnata loosu mixonna loosoho hasiissannota ikkado bajeette qixxeesse amaalet minira shiqishanno, fajjiniro loosu aana hossanno gede assanno.
5. Yoote minna yoo aate loosi owaante gara lainohunni manuwaalenna pirogiraame qixxeesse loosu aana hosiisanno.
6. Yoote minna owaante woy qoqqowunniha farcote loosi amanyote lainohunni xinxallo asse woy assiise hajo la'annonsa bissa ledi halame loosu aana hosiisanno.
7. Yoote loosi mixote garinni jeefo ganasinna hasiisanno guma abbasi, yooaanonna kaa'laano loosaasine soorrote pirogiraame kaiminni loosonsa buuxanno, dancha rosichinna loosu hayyo hala'litanno gede assanno.
8. Ayee yannarano haaro loosu soorro harinshe doogonna tantano heedhanno gede assatenni jiro horoonsirate ikko tantanate amanyootira guficho ikkannore badatenni rahino garinni qarru tidhamanno gede loosanno.
9. Yoote minna haaro tantano lainohunni hasiisiro xinxallo asse woy assiise amaalet minira shiqishanno, fajjiniro loosu aana hosiisanno.
10. Xaphoomu yoo mini yooaano shilootubbate gaamanno, babbaxxinno korkaatubbanni yoote minna cufantanno yannara aantoota woy aanticha yooaano/ncho shilootaho gaamanno, yooaano, kaa'laano yooaano, rejestiraaroota, gargarooshshu ayyaayamaanonna yooaanote gashshooti songo hundaanni galtanno ogeeyye gashshanno.
11. Xaphoomu yoo mini songora hasaawu umo woy ajanda qixxeessanno, songo gambooshsheho woshshanno, songo massagganno.
12. Qoqqowoho heedhanno yoo minna giddo loosanno manni baalunkuha amanyootensa

albisaanchimmatenni murrissan.

13. Yoo minna loosira hi'ra e'naannikki wodhi-woro kisanokki garinni yoo aate loosi woy yoo owaante ledi xadooshshe afidhino bissa ledi halame loosanno.
14. Yoo loosi ledi xadooshshe afi'rinohu safote seeri qixxaawe amaalet mine shiqe kaajjanno gedde assanno.
15. Qoqqowu yoo minnata seeda yaanna mixo nna istiraateeje qixxeessanno, jeefamase garano harunsanno.
16. Qoqqowu yoo minna mashalaqqetenna tekinooleete kaa'lo afidhanno gedde loosanno.
17. Qoqqowu yoo minna dirunni loossinota loosu jeefo ripoorte Amaaalete minira shiqishanno.
18. Xadooshshu noo seeri garinni yoo mini loosaasine loosoho gaamanno, gashshanno loosunni geegiissanonno.
19. Yooaano rosonna qajeelsha afidhanno injo qineessanno,
20. Qoqqowu yoo minna jiro aliidimmatenni massaganno.
21. Gumulote tajiubba amandanninna horoonsi'nanni gari woyyaawanno injo kalaqanno, seerunna gumulote maxaafi attamamanno gedde assanno.
22. Federaalete yoo mini rooreenyi hunda noo hajo riqiwaanchimmate la'anno yoo minnara uynannita baajeette kiiso /maakkaakaasha/ Federaalete xaphoomu yoo mininni fajiishiishe loosu aana hossanno gedde assanno.
23. Wole seeru garinni uyiinanni loosono loosanno.

23. Xaphoomu Yoo Mini Laayinki Pirezidaantichi Biilloonyenna Looso

1. Qaru Pirezidaantichi nooikki wote iso riqiwe loosanno.
2. Konni lallawira Quwa 22 hunda qaru pirezidaantichira uynoonni biilloonyinna yawo noo gedeeni heedheenna maciishshatenna gumulate loosu harinsho looso massaganno.
3. Qaru pirezidaantichi aannosiha wole loosono loosanno.

24. Aliidi yoo mini pirezidaantichi billoonyenna loosu qeecha

Aliidi yoo mini Pirezidaantichira konni woroonni noo billoonyi nna loosu qeechi noosi:

1. Aliidi yoo Minenna hundasiinni noota umi dirimi yoo minna massaganno; riqiwannono.
2. Aliidi Yoo minitanna hundasiinni noo umi dirimi yoo minna mixo nna baajeette qixxeesse xaphoomu yoo minira shiqishanno, fajjiniro loosu aana hosiisanno.
3. Aliidi Yoo minna hundaanni heedhanno yoo minna giddo loosanno manni baalunkuha amanyootensa alibisaanchimmatenni murrisanno.
4. Yoote mini yooaano shilootubbate gaamanno, yooaano diru fooliishsho futuro woy yoote mini babbaxxinno korkaatinni cufamiro aantensa garinni shilootaho gattanno yooaano gaamanno.
5. Yooaano, kaa'laano yooaano, Registiraaroota, gargarooshshu ayyaayyamaanonna, woloota songo mootoonsitanno massagaanonna ogeeyye massaganno.
6. Hajote ledoo xaadooshshu noo seeri garinni yoote mini loosaasine gaamanno gashshannono.
7. Yoote mini loosi jeefo gara xawissannota loosu ripoorte lewu aganni hattono Istaatike sasu aganinni xaphoomu yoo minira shiqishanno.
8. Roso uyitanno gede gumulonna yoo xaphoomu yoo minira sowaanno.
9. Wole seerunni bande uyiinannisi loosono loosanno.

25. Umi dirimi yoo mini Pirezidaantichi billoonyenna loosu qeecha

Umi dirimi yoo mini pirezidaantichira konni woroonni noo billoonyinna loosu qeechi heerannosi:

1. Yoote mine massaganno; riqiwannono.
2. Yooaano shilootubbate gaamanno, yooaano diru fooliishsho fultanno woy yoote mini cufamanno yannara aantensa garinni gattino yooaano shilootaho gaamanno, registiraaroota, kaa'laano yooaano, wole songo mootoonsiteenna loosanno ogeeye massaganno,
3. Yoote mini giddo loosanno manni baalunkuha amanyootensa albisaanchimmatenni

murrisanno.

4. Seeru garinni yoote mini loosaasine gaamanno gashshannono,
5. Yoote mini mixonna baajeette qixxeesse Aliidi yoo minira shiqishanno, fajjiniro loosu aana hosiisanno,
6. Yoote mini loosi jeefo gara lewu aganinni, Istaatike sasu aganinni Aliidi yoo minira ripoorte shiqishanno,
7. Wole seerunni bande woy Aliidi yoo mininni uyiinanni loosono loosanno

26. Aliidinna umi dirimi Yoo mini Laayiinki Pirezidaantichi Biilloonyenna loosu qeecha

Aliidinna Umi dirimi yoo mini layinki pirezidaantichi galannohu qaru pirezidaantichi hundaanni ikkanna aantete noo billoonyinna loosu qeechi noosi:

1. Pirezidaantichu nooikki woyiite woy loosu loosara dandaanokki yannara iso riqiwe loosanno.
2. Konni lallawira Quwa 24 nna 25 hunda qaru pirezidaantichira uynoonni biilloonyinna yawo noo gedeenni heedheenna maciishshatenna gumulate loosu harinsho loosu massaganno
3. Pirezidaantichu aannosi loosono loosanno

27. Gaamooshshu shilooti massagaancho

1. Gaamooshshu shilooti mixo qixxeessanno, loosu qineessanno, loosoho hasiisannori wo'manno gede loosanno.
2. Gaamooshshu shilootira loossanno yooaano, wole ogeeyyenna loosaasine massaganno, murrisanno, hattono loosu jeefo guma wonshe yoote mini pirezidaantichira shiqishanno.
3. Loosu jeefo ripoorte yoote mini pirezidaantichira shiqishanno.
4. Yoote mini pirezidaantichi aannosiha wole loosono loosanno.

28. Macciishshatenna Gumulate Loosu Ha'rinshonna Massagooshshe

Macciishshatenna gumulate qara loosu harinsho taje fanatenni hanafe gumulo aatenna hattono babbaxxitinno yooaanchimmate owaante uyinannita yoote minna qaru loosi loosamannota loosu harinsho ikkitanna massaganatannohuno:

- a) Deerru derrunku noo yoo minnara layinki pirezidaantenni;
- b) Layinki pirezidantichi nookkiwa umi dirimi yoo minnira loosu harinsho massagaanchinni ikkanno.

29. Loosu Harinsho Massagaanchi Biilloonyenna Loosu Qeecha

Macciishshate nna gumulate loosu harinsho massagaanchira aane noo biillonyinna loosu qeechi hee'rannosi:

1. Loosu harinshota dirunnita loosu mixo fushshanno, hundasii noo yooano, ogeeyyenna loosaasinera dirrisanno, jeefo harunsanno, keenannono.
2. Loosu harinsho loosaasine loosi barrunnihunna lamalannihu yannanna aante agare mixonsa garinni loosamasi harunsanno.
3. Loosu harinshora barru barrunni hasiisaannori xe'ne nooikkiha yoote loosi owaante hajamaanote aamantanno gede assanno.
4. Gumulote, bayyanote, hajajote woy wolu loosira yooaanote beehama hasissanno taje hixunni woy aantensa garinni beehanno.
5. Tajete aana yooaano loossanno looso callisi woy wolootu ledi somame loosara dandaannoha ikkana qaru woy layinki pirezidaantichi somaminokki tajera woy shilootira gambisaancho ikke somamanno.
6. Yoote mini pirezidaantichi aannosiha wole loosono loosanno.

30. Shiloota gambisanno yooaancho

Ayee deerrira hee'ranno shilootu gambisaanchi konni woroonni noo loosu qeechi heerannosi:

1. Shilootunnita loosu mixo fushshanno.
2. Shilootunnita gaamote loosu qineessanno, irkisanno, harunsannono.
3. Shilootu loosira hasiisannori wo'manno gedde assanno.
4. Loosu ripoorte gaamame loosanno yoo mini pirezidaantichira woy loosu harinsho massagaanchira shiqishanno.

31. Registraarete Biloonyenna loosu

Registraarootu galtannohu loosu harinsho massagaanchi hunda ikkana, garimma afidhinno amanyootu seerubba aana worroonniri noowa hee'reenna, aye deerrira heedhanno Registraare konni woroonni noo biloonyinna loosu qeechi heeranonsa:

1. Fitaabeeretenna jaddote amanyooti garinninna wolu seeri garinni yoote minira shiqqanno taje buuxanno, qorqoranno, hajo la'annonsa bissarano sayisanno, taje yannite garinni maareekkamaseno buuxanno, ripoorte shiqishannono.
2. Hundasiinni noo maciishshatenna gumulate loosu harinsho loosaasine massaganno, loosu harinsho masaagaanchi ledi halamatenni dirunnita loosu mixo fushshanno, jeefo harunsanno, keenannono.
3. Shilootunni fultanno hajajo hajo la'annonsa bissara sayiisanno.
4. Hajamaasine shiqishshanno ku'laato haare buuxanno hasiishshu garinni hajo la'annonsa bissawa qole sowaanno, dawarano qolanno.
5. Hasiisi yannara gumulo jeefisanno.
6. Wolootu yoote mini hajubbano jeefisanno.

32. Gargarooshshu ayyaayamaanchi loosu

Gargarooshshu ayyaayamaanchira aane noo biiloonyinna loosu qeechi noosi:

1. Gargarooshshu ayyaayamaanchi uurrannonsa gedde yoote mini woy shilootu hajajinno qaxxaramaancha seeru amaale aannonsa hattono yekeeramanno.
2. Qaxxaaramaanchu woy yekkeeramanchu daafira yekkeeramanni hee'reenna shilootu aanno hajajo woy gumulora koffeeenyu hee'risiro kadote woy keedote shilootira ku'laato

shiqishanno.

3. Loosu hajo lainohunni ripoorte yote mini pirezidaantichira shiqishanno,
4. Yote mini pirezidaantichi aannoha wole loosono loosanno.

33. Kaa'laanchu Yoo aanchi Loosi Qeechcha

1. Kaa'laanchu yooaanchi yooaanote loosu kaa'lanno.
2. Rejistraarichu hooganno yannara riqiwe loosanno.
3. Yooaanchu woy prezidaantichu hajajiro ku'laatote woy kadote taje xiinxalle yooaanote shiqishanno.
4. Yooaanchu woy pirezidaantichu hajajiro safote gumulo borro qixxeesse shiqishanno.
5. Yooaanchu woy pirezidaantichu aanno loosono loosanno.

34. Xaphoomu yoo mini pirezidaantichi borro mini tantanonna billoonye

Qoqqowu xaphoomu yoo mini pirezidaantichi borro mini galannohu Pirezidaantichu hunda ikkanna pirezidaantichu mootoonsannohu mittu sooreessinna loosoho hasiissanno loosaa sine hanqafinoha ikke tantanamanno. Tittirsha xaphoomu yoo mini yooaanote gashshooti songo fushshitanno.

FOOLIISHSHO LEE

QOQQOWU YOOTE MINNA BAJEETE, LOOSAASINENNA

QORQORSHA LAINOHUNNI

35. Qoqqowu yote minna baajeete massagate hajo hi'ra e'nannikkita ikkase

1. Qoqqowu yote minna amaalet mininni gaammoonnsa baajeete hi'ra e'ninsakkinni loosu aana hosiissanno.
2. Qoqqowu yote minna gaammoonnsa xaphooma baajeete bayriidi seerinna wole seerubbara worroonni garinni lifixa doogonni loosu aana hosiissanno.

36. Yote minnata mannu jiro lainohunni

1. Qoqqowu yote minna hundansaanni loosoho hasiissanno loosaasine hi'ra e'ninsakinni fila, gaamanna gashsha dandiitanno.
2. Qoqqowu yote minna hundaanni galtanno loosaasine filate, gaamate, lossate, bayichunni bayicho soorrate, loosunni geegiissate, qajeelshaho soyaate hajo lainohunni tittirshu wodho xaphoomu yoo mini widoonni fultanno.
3. Konni quwira Cinaancho quwa 2 worroonni garinni qixxeessinanni wodho konni worroonni noore hanqaffinota ikka noose:
 - a) Loosaasine gaammanni gari mallaandetenni co'icha ikka noosita xawisa,
 - b) Haaro loosaasine gaamantannohu faajjete heewisantanno basera rosinsanni, loosu rosichinsanni, ikkadimmansanni, loosu jeefishshinsanni base xa'mitannoha baxxitanno guunte wonshasi keena.
4. Yote minna hundaanni gaamantanno loosaasine qoossonna horo lainohunni yote minnaha baxxino loosu akatanna jilba hedote giddo worinoha ikkanno.

37. Qorqorsha

Qoqqowu yote minna shallagote taje amaddanno garanna bajeetetes horoonsiishi aana diru qorqorsha assinanni.

FOLIISHSHO LAMALA**XAPHOOMU YOO MINI SONGO LAINOHUNNI****38. Xaphoomu Yoo mini Songo**

Xaphoomu yoo mini deerrira konni lallawira aantetenni “songo” yine woshshinanniti xaphoomu yoo mini songo heedhannosi.

39. Songote miila

1. Xaphoomu yoo mini pirezidaantooti nna yooaano, Aliidi nna umi dirimi yoo minna pirezidaantooti songote miilla ikkitanno.
2. Qoqqowunnihu xaphoomu seeru allaalshi biiro sooreessi huuro aannokki beeqqaancho ikkanno.
3. Xaphoomu yoo mini pirezidaantichi koyisannori garimma afidhinno wolootu bissa huuro uyitukki beeqqitanno.

40. Songote biilloonyenna loosu lainohunni.

Songote konni woroonni noo biilloonyinna loosu qeechi heerannose:

1. Yoo aate loosi aana xaaddino rakko aana hasaabbe raga wortanno,
2. Qoqqowu yoote minnahu yoo aate loosi woyyaanbera kaa`litanno wodhonna gumulo sayissanno.
3. Haaru seeri fulanno gede woy alba noo seeri woyyaawanno gede hajo la'annonsa bissara hedo shiqishanno.
4. Yoo aate loosi islanchimma nna lifinxe kaajjishshanno hedo wortanno.
5. Songote loosu ha`rinshora hasiissanno wodho fushshitanno.

41. Songote loosi gara lainohunni

1. Xaphoomu yoo mini pirezidaantichi songote gambisaancho ikkanno.
2. Songo umise borreessaancho xaphoomu yoote mini loosaasine giddonni gaa`mitanno.
3. Songo dirunni mitte higge gamba yitannoha ikkana hasiise leelliyo gambisaanchu ledote gambooshe woshshara dandaanno.
4. Songote miilla mereero lamunni sase anga leelturo songo guutate.
5. Songo gumulo sayissannohu gamboosheho leeltino miilla giddonni rooriidi huuronni ikkana huuro taalo ikkituro gambisaanchu noo raga gumulonni hirammani.

FOOLIISHSHO SETTE

DOORSHUNNI YEKKEERO TIRATE HAYYONNA HAJUBBATE BOBBANKE MASSAGOOSHSHI

42. Doorshunni Yekkeero Gooffanno Hayyo

1. Deerru deerrunku nooti qoqqowu yoote minna yoote mini gobbaanni yekkeeramaano hajonsa budunni woy amma'note doogonni tirate doogo jawaachisha noonsa.
2. Konni quwira cinaanchu quwa 1 hunda worroonnihu noo garinni heereenna, qoqqowu uminna aliidi yoo minnara yoote mini massagooshshinni araaru loosi hayyo kalanqara dandiinanni.
3. Xaphoomu yoo mini tenne hajora amanyootesi agarino garinni kaa'late hajo la'annonsa bissa ledi loosanno.
4. Doorshunni yekkeero gooffanno hayyo lainohunni qoqqowu yooaanote gashshooti songo tittirshu wodho fushshitanno.

43. Hajote Bobbanke Massagooshshi Gara

1. Xaphoomu yoo mini qoqqowu yoote minnara shiqqanno hajubba massaggannota woy jeefo gantanno yanna qeatenni yoo aate loosi lifinxenna islanchimma agarate hajote bobbanke massanganni hayyo kalaqanno.
2. Konni quwira cinaancho quwa 1 xawinsoonniha jeefinsanni wodho qoqqowu yooaanote gashshooti songo fushshitanno.

44. Tekinooloojete Irkonni Taje Amandanni Hayyo Kalaqa

1. Qoqqowu yoo minna shiqqannonsata fitaabeerete woy jaddote hajo yekkeero haaro tekinooolojete mashalaqqe horoonsiratenni dijitaale woy otomaatike /automated/ doogonni loonsanni hayyo kalaqanno.
2. Yekkeeramaano woy hajamaanono kalaqantino hayyo garinni yekkeronsa assate gadadi noonsa.
3. Konne lainohunni tittirshu wodho xaphoomu yoo mini fushshanno.

FOOLIISHSHO HONSE**ADDI ADDI WORD****45. Reekkote Woro**

Kuni lallawi fulara albaanni ayee deerrira noo yoo minna giddo yekkeerate aana noo hajo roorreenyinsa garinni konni lallawinni uurrinsooni yoo minnara higge la”antanno.

46. Wodho Fushsha Lainohunni

Konne lallawa loosu aana hosiisate hasiissanno wodho yooaanote gashshooti songo fushshitara dandiitanno.

47. Yoote mini mironna hajajo ayirrisa

1. Qoqqowu giddo heedhanno yoote minna uyitanno gumulo nna hajajo: uurrinshubba, ayee manchi nna mootimmate bissa ayirrisate gadadi noonsa.
2. Yoote mini hajajo ayirrisa hoogannohu woy yoote mini loosira ikko yooaanchu loosira hi’ra eate wo’naalsha assannohu wolu seerira luphi yiino qorichi hoogiro lamu dirinni roorannokki kotottote usurinni woy 10,000(tonne kume) birra roraannokki woxu qorichinni qorichishamanno.

48. Loosu aana hossannonna hossanokki Seerubba, wodho woy rosicho

1. Konni lallawi ledi kibbantannokkiri fitaabeeretenna jaddote seeri hattono insa loosu aana hosiinsanniri amaanyootu seerinna wolootu lallawunni fultino seerubba kuni lallawi hanqafinokki hajubbara yoote minna loosu aana hosiissanno.
2. Konni quwira cinaancho quwa 1 aana worroonnihu heerirone konni lallawi ledi kibbamanno seeri, wodho, rosichi woy gumulo konni lallawira worroonni hajubbara jeefantara didandiitanno.

49. Lallawu Loosu aana hosanno yanna

Kuni lallawi qoqqowu amaale mine shiqe kaajji barrinni hanafe loosu aana hosanno.

Hawaasa, Ella 29, 2012 M.D

Desta Ledamo

Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Pirezidaanticha